

koninkrijk. Dus sluit hij zich aan bij hetgeen van Jezus hem gepredikt is; gepredikt in de geruchten, die van de scharen tot hem doordrongen, en in de momenten van Jezus' proces, en in de kreten van de leiders des volkes en in het opschrift boven Jezus' hoofd. Zie zijn verwarde brein worstelen om de formule, om de juiste aanspraak, om de ordelijke samenvatting in een kort begrip van wat hij omtrent den medegekruiste heeft vernomen. Hij verwerkt, precies zooveel, als hij kan.

En hij verbindt aan het koningschap de gedachte van de voorbede; van de priesterlijkheid. Hebben de Joden voor Kajafas Christus' profetisch ambt bespot, zeggende: „profeteer ons, wie u geslagen heeft”; en hebben de Romeinen voor Pilatus Christus' koningschap een caricatuur gegeven in doornenkroon en rietstok, zoo hebben zij beiden zijn priesterchap verwaarloosd, want zoo ver kwamen zij niet eens. Maar een moordenaar brengt het priesterlijk element naar voren. Gedenk mij, wees voorbieder. Hoe hij dat weet? Gij zegt: een vaag begrip? De Schrift zegt: een geweldige worsteling van zijn denken. Want deze mensch, wiens bloed reeds wegsijpelt, en zijn oogen branden en zijn hoofd, o, zijn hoofd, deze mensch sluit zich aan bij het allerlaatste van wat hij in Christus zelf heeft gezien en gehoord. Het laatste dat hij van Christus zag, was: dat hij voorbieder was. Dat hij zeide: Vader, vergeef het hun. En aan zijn eigen zelfontsluiting houdt hij nu Jezus Christus vast. Bij diens eigen zelfopenbaring sluit hij zich aan.

En hij neemt het breedste bericht (Jezus' koningschap) en het laatste (zijn voorbidderschap). En die laatste verworven kennis, die zet hij om in een gebod. Voor hem is de arbeid, die uit de veelheid der gedachten tot de ééne formulering komt (koningschap) en de jacht naar wat actueel is, naar de laatste en hoogste en duidelijkste openbaring (voorbeelderschap). Hij let zorgvuldig op de menschen en hun spreken (koningschap) en hij geeft ook acht op de openbaringsdaad van den Christus zelf (voorbeelderschap). Dus bewijst hij zijn levens-spanning door de inspanning ook van zijn denken. En hij draagt juist zooveel als hij maar torsen wan. En hij neemt aan, ook met zijn verstand, heel den last der openbaring, voorzover ze hem zich opdrong.

Wie nu dien moordenaar-bidder wil afbeelden tegenover het titelblad van zijn verhandeling over dogmatische indifferentisme, die heeft hem andermaal gekruisigd.

Maar Christus vond hem in het paradijs. Hij had weinig kunnen dragen.

Maar over dat weinige was hij getrouw geweest.

Ook met verstandelijke trouw.

Want hij had verstaan, dat als God komt, zooveel moet worden aangenomen, als er aangeboden wordt.

En dit is het christendom van de gespannen zielen. Het is ook voor hun denk-arbeid de religie der uiterste noodzaak geworden.

K. S.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-indrukken.

IX.

De ontvangst.

Ook in de ontvangst van Dr Geelkerken gaf de Synode blijk van de uiterste welwillendheid.

Toen de Synode-leden voor het eerst in Assen aankwamen, stond noch voor hen noch voor de praeadvisers een kerkelijke auto gereed.

Zij moesten voor het overgrote deel op hun voeten omgierd door een storm, die het hun wel eens moeilijk maakte het evenwicht te bewaren, den weg naar hun logies afleggen.

Maar voor Dr Geelkerken werd bij zijn aankomst officieel een auto ter beschikking gesteld.

Een deputatie, bestaande uit een hoogleeraar en een der pastores van Assen, maakte haar opwachting.

Dat er niet zooveel Assenaren op het perron aanwezig waren als de liberale pers met haar bekende vermenigvuldigingskunst (die als het in haar kraam te pas komt voor deelingskunst moest plaats maken) gefantaseerd heeft, kan natuurlijk de Synode niet helpen.

Zij stelde zich ongetwijfeld op het toppunt van hoffelijkheid.

Auditores uit Amsterdam-Zuid.

Ook ten opzichte van een verzoek van de deputatie uit Amsterdam-Zuid dreef de Synode haar welwillendheid tot het uiterste.

Met deze deputatie had de Synode geheel afgehandeld.

De broeders hadden het protest van hun kerke-raad ter Synode ruim en breed toegelicht.

Twee dagen lang hadden de Synodale Commissies hen aangehoord.

In de zittingen der dogmatische Commissie gaven zij een uitvoerig relaas, dat eigenlijk voor het grootste deel bij de kerkrechtelijke Commissie thuis hoorde.

Doch in lankmoedigheid zag de voorzitter van eerstgenoemde Commissie dit alles door de vingers.

Hij liet hen uitspreken totdat zij niets meer op hun hart hadden.

Rekent men nu hoe kostbaar Synodale tijd is, dan werd hiermee zeker wel de maat boordevol gemeten.

En toen nu deze deputatie vroeg om ook bij de handeling tusschen Dr Geelkerken en de Synode tegenwoordig te mogen zijn, werd zelfs dit hun toegestaan.

Daarmee week de Synode van haar gewoonte af. Nimmer worden niet-Synodeleden tot de vergaderingen der Commissies toegelaten.

Maar hier werd een uitzondering gemaakt.

Men meende hierdoor Dr Geelkerken aangenaam te zijn.

Vanzelf kon dezen broeders geen ander privilege worden gegeven, dan als auditores, als hoorders de betrokken zittingen bij te wonen.

Uitdrukkelijk werd bepaald, dat door hen geen aantekeningen mochten worden gemaakt, wijl de Synode daar zelf voor zorgde en dat zij ook niet in de zaak andermaal het woord mochten voeren.

Toen een der broeders toch aantekening hield, werd hij per kattelietje aan de voorwaarde herinnerd.

Maar als een andere broeder gedurig op Dr Geelkerken toestapt om tijdens zijn antwoord hem met citaten te dienen, doot de voorzitter, alsof hij dit niet merkt.

De lijnen werden allermint strak gehouden.

Teuminte, in de Commissie waarin schrijver dezes zitting had. Over de andere Commissie kan hij uiteraard niet oordeelen.

Maar dit kan wel gezegd, dat in heel de Synode een stemming van de grootst mogelijke tegemoetkoming heerschte.

Het eerste incident.

Dat bleek zeker niet het minst bij het eerste incident, dat er den eersten dag, waarop Dr G. voor de Synode kwam, voorviel.

Daarbij leek het, alsof Dr G. weleens spoedig om formeele redenen de Synode zou kunnen verlaten.

Hij stelde toch als beding voor verdere onderhandeling, dat eerst de verhouding tusschen de Synode en hem zou worden vastgesteld. Moest hij zich op grond van het onderteekeningsformulier verantwoorden, dan maakte hij daartegen bezwaar.

Hem werd tijd gegund zijn vraag dienaangaande schriftelijk te concipiëren.

Geruimen tijd ging daarmee heen.

De Synode-leden kregen nogmaals gelegenheid zich te oefenen in het wachten.

In dien tusschentijd werd het geval druk besproken.

Met de mogelijkheid, dat de Synode zonder de persoonlijke toelichting van Dr G. een oordeel zou moeten uitspreken, alleen op grond van wat hij schreef en anderz. getuigenissen, werd door velen reeds ernstig gerekend.

Want dat de Synode slechts door formeele redenen haar besluiten zou laten bepalen, was natuurlijk ondenkbaar.

Het materiele van de kwestie zou evenzeer voorwerp van berandslagging kunnen zijn.

Doch nadere toelichting van Dr G. zelf en beantwoording van de 19 vragen, welke hem reeds waren overhandigd, kwamen toch alleszins gewenscht voor.

Eindelijk dan werd van uit de consistorie het schrijven van Dr Geelkerken binnengebracht.

Het voornaamste bezwaar van Dr G. bleek te liggen in de woorden uit het tot hem gericht telegram: nadere verklaring van gevoelen.

Hij merkte op: „aangezien deze uitdrukking woordelijk gelijklopend is met de bekende zinsnede uit het Onderteekeningsformulier en zijn Toelichting, zou uit het opnemen van dit punt afzonderlijk naast de beide andere kunnen worden afgeleid, dat Uwe Synode, hetzij zelfstandig tegen mij het Onderteekeningsformulier in werking heeft gesteld, hetzij uitgaat van de rechtmatigheid van de beslissing der Particuliere Synode van Noord-Holland inzake mijn beroep. Ofschoon ik geen van beide gaarne zou aannemen, komt het mij toch noodzakelijk voor, dat omtrent dit punt tusschen Uwe Synode en mij geenerlei misverstand besta.”

Nu heerschte hier wel degelijk misverstand en wel aan de zijde van Dr G.

Hij onderscheidde hier niet genoegzaam — en het valt hem niet al te euvcl te duiden, want er zullen er wel meer geweest zijn, wien de kracht van het onderteekeningsformulier niet volkomen helder was — tusschen het recht der kerk en de plicht van den Dienaar des Woords.

In het Onderteekeningsformulier nu wordt niet het recht der kerk geregeld, maar wel de plicht van den Dienaar des Woords vastgelegd.

Nu behoeft iemand eerst aan zijn plicht te worden herinnerd, als hij het recht, dat anderen op hem hebben, niet eerbiedigt.

De kerkelijke vergaderingen hebben ten allen tijde het recht van een Dienaar des Woords, tegen wien eenige klacht is gerezen, nadere verklaring van gevoelen te vragen. Het Onderteekeningsformulier heeft hiermede niets uitstaande. Dit wordt alleen voor den dag gehaald, in geval hij weigert zulk een verklaring te geven.

Welnu, ter Synode had Dr Geelkerken nog niets geweigerd. Op het Onderteekeningsformulier te wijzen, had dan ook geen zin. Of hij vroeger zijn verplichting, in dat formulier omschreven, was nagekomen, moest nog onderzocht worden. Die zaak was aanhangig bij de kerkrechtelijke Commissie en die was nog niet tot een konklusie gekomen.

In het begin van de Avondzitting werd daarom

aan Dr G. geantwoord, dat uit de uitdrukking: „nadere verklaring van gevoelen” allermint mag worden afgeleid, dat, zooals Dr Geelkerken het noemt, de Synode tegen hem „het Onderteekeningsformulier in werking heeft gesteld”.

De Synode had hierna kunnen toevoegen, dat zij de nadere verklaring van gevoelen wenschte op grond van het recht, dat de kerkelijke vergaderingen bezitten.

Maar mogelijk zou dit Dr Geelkerken weer hebben geprikkeld.

Men wilde hem ook daarin ontsien.

En daarom werd het maar nagelaten.

Zoo liep dan dit eerste incident dank zij de zorgen van de Synode om voor al wat prikkelen kon zoo lang mogelijk uit den weg te gaan, bevredigend af.

De termijn voor beantwoording.

Nog verder strekten die Synodale zorgen zich uit. De Commissie bepaalde niet: tegen dien dag en op dat uur moet gij het antwoord op onze vragen indienen.

Had zij het gedaan, zij ware in haar recht geweest.

Maar neen, aan Dr G. werd de vraag gesteld: wanneer kunt gij met uw antwoord gereed zijn?

De termijn voor beantwoording werd aan hem overgelaten.

Indertijd had Ds Netelenhos slechts één dag noodig.

Dr G. wenschte ruimer tijd, wat wij kunnen billiken.

Hij zou (’t was Woensdag, misschien eerst ’s Maandags daarop zijn antwoord kunnen indienen.

En hij kreeg, wat hij vroeg.

De Synode staakte haar werkzaamheden.

Hoe gaarne men wat spoediger zou hebben afgehandeld, omdat er zooveel noodzakelijk werk thuis blijft liggen en men dat eerst goed kan afdoen, wanneer men er zich weer geheel aan kan geven, bij de vele offers, welke men reeds gebracht had, bracht men ook dit.

Een week, waarin de Synode slechts twee dagen vergadert, is vanzelf een schadepost.

En toch, als ’t de zaak ten goede kwam, wilde men ook dit voor lief nemen.

Zoo reisden wij dan ’s Donderdagsmorgens huiswaarts.

De Memorie.

De hoop, dat de dogmatische Commissie ’s Dinsdagsmorgens dadelijk het antwoord van Dr Geelkerken zou kunnen onderzoeken, ging niet in vervulling.

Het was ’s Maandags pas met den laatsten trein meegekomen, waarna het nog moest worden gedrukt.

En hoe kwiek de drukkerij van den heer Hummelen in Assen ook werkt, hoezeer zij ook op nachtarbeid berekend was, ontvingen de Commissie-leden het eerst tegen twaalf uur, waarmee weer een morgen verloren ging.

Het was dan ook een lijvig stuk.

Wij hoorden dadelijk het vermoeden opperen, dat het meer als een nieuwe brochure, dan als beantwoording van de vragen was bedoeld, een vermoeden, dat al spoedig waarheid werd.

De dogmatische Commissie had op die punten vragen gesteld, waar zij meende, dat Dr Geelkerken's uittalingen nadere verklaring behoeften.

Haar heele toelag was Dr Geelkerken's standpunt te leeren kennen, inzoover het haar nog niet genoeg duidelijk was.

Maar in de beantwoording, ook wel de „Memorie” genoemd, werd niet de gang van de dogmatische Commissie gevolgd, doch een heel andere.

Vandaar, dat de vragen der Commissie niet op den voet werden beantwoord, maar door heel de Memorie waren heengewerkt.

Breed werd uitgeweid over punten, die niet in het geding waren, kwistig werd met citaten gestrooid, maar zamelt men de deelen bijeen, welke rechtstreeks op de vragen slaan, zoo vormen zij niet meer dan een paar bladzijden.

Men moet bewondering hebben voor den ijver, waarmee Dr G. zijn Memorie in zoo korten tijd schreef, maar het kan ook niet ontkend, dat hij veel onnoodig overhoop haalde.

En wat nu het antwoord op de vragen naar zijn kwaliteits geschat betreft, werd het door een Synode-lid heel raak getypeerd met de woorden: lijn 22.

Voor niet-Amsterdammers diene hierbij als toelichting, dat op lijn 22 de tramwagens altijd doot om het Centraal-Station heenrijden.

Wat onerbiediger prentte Braakensiek in „De Groene Amsterdammer” de beantwoording van de 19 vragen uit als een eierendans. De angstvalligheid, welke hij op het gelaat van den getogaden predikant lei, om geen van de eieren aan te raken, gaf profetisch weer, wat in de Memorie werd vervuld.

Aan de Synode-leden werd eenige tijd gegund om ieder voor zich de Memorie te bestudeeren.

De daarop gevolgde discussies wezen al spoedig uit, welk een onbevredigenden indruk de Memorie had gemaakt.

Mondelinge ondervraging kon niet uithijven.

Zou zij de vrees beschamen?

Dat gaf spanning in menig hart.

’s Woens-

aanvang.

Gedebatte

Het was

De dogm

weg trachte

te bepalen.

’s Middag

kalente der

’s Morgen

matische C

menspreking

pelijk karak

Daaraan l

gedacht.

Zij had

die niet ga

lijkheid zou

De bedoe

derzoeken

van onrech

grond was.

Bij den

ook de Pra

de ondervr

Onmiddell

van Dr G.

quam doctu

De Comi

niet toegev

De Praes

aan Dr G.,

woordingen

verklaring

Dit werk

Maar het

daardoor p

Niet de

19 vragen

grondslag

De meest

en navragen

Begon he

men zich

dat deze v

Eerst mo

wilde men,

pogen hem

Men moe

Toch sch

en de audi

zijn uitgele

Uit de ui

daan werde

ning verkee

heden heb

weggenome

Het zwij

door Dr G

Dr G. het

Integende

Scheen ’s

berleven, d

’s Donderda

male vernie

’t Werd t

dubius ste

wilde terug

wenschte t

Daarenbo

niet achter

feiten in G

tabule werd

Het antw

Behoeft h

Slechts z

het boven

een ander

broederlijke

Het dreig

licht, waart

maakt, niet

Thans ha

de geheele

haar ook v

worden geb

De kerkre

moelijk, an

Zij moest

en dat was

Aan den

Dr G. zelf

Dr G. had

Commissie

had geen

vragen.

Zij kon s

In de de

eerst over

ondervragin

en daarna

worden geg

In dat r

niet alleen

mogelijk w

ook bezadig

uitdrukking:
derminst mag
eekkerken het
derteekening.

oevoegen, dat
den wenschte
elijke vergade

ken weer heb
en.
aten.

dank zij de
wat prikkelen
te gaan, be

twoording
orgen zich uit
dien dag en
onze vragen

naar recht ge

vraag gesteld;
l gereed zijn
verd aan hem

chts één dag

t wij kunnen

sschienen eerst
anen indienen

heden.

ou hebben af
zakelijk werk
goed kan af
cheel aan kan
reeds gebracht

ats twee dagen
st.

kwam, wilde

morgens huis

e Memorie

missie 's Din
van Dr Geel
g niet in ver

laatste trein
worden ge

en heer Hum
er zij ook op
n de Commis

waarmee weer

n opperen, dat

dan als beant
d, een vermoed

id.

op die punten
at Dr Geelker
behoefden.

en's standpunt

r nog niet ge

wel de „Me

g van de dog

heel andere

missie niet op

door heel de

en, die niet in

et citaten ge

hijeen, welke

oo vormen z

oor den jver

zo korten tij

tkend, dat hij

ragen naar z

door een Sy

de woorden

hierbij als toe

ens altijd door

ensiek in „De

ording van de

De angstvallig

den getogade

aan te raken

orie werd ver

De ondervraging.

's Woensdagmorgens nam de ondervraging een

aanvang.

Gedebatteerd werd er niet.

Het was slechts om nieuw licht te doen.

De dogmatische Commissie wilde langs dezen

weg trachten het gevoel van Dr G. nog nader

te bepalen.

's Middags kwam echter een tweede incident de

kalmte der zitting verstoren.

's Morgens had Dr G. zijn verschijten in de dog-

matische Commissie als „colloquium doctum“ (sa-

menspreking, welke een min of meer wetenschap-

pelijk karakter draagt) gekwalificeerd.

Daaraan had de Synode natuurlijk geen oogenblik

gedacht.

Zij had in de Commissie ook broeders benoemd,

die niet gaarne zich het brevet van wetenschappe-

lijkheid zouden zien uitgereikt.

De bedoeling was geen andere dan om te on-

derzoeken of en zoo ja in hoever de aanklacht

van onrechtzinnigheid tegen Dr G. ingebracht, ge-

grond was.

Bij den aanvang van de middagzitting zei dan

ook de Praeses der Commissie: wij zullen thans

de ondervraging voortzetten.

Onmiddellijk onthrandde hiertegen het protest

van Dr G. Hij hield aan zijn opvatting van „collo-

quium doctum“ vast.

De Commissie daarentegen kon en mocht dit

niet toegeven.

De Praeses van de Synode antwoordde daarop

aan Dr G., dat men zich zou houden aan de be-

woordingen van het telegram: toelichting en nadere

verklaring van gevoelens.

Dit werkte kalmevend.

Maar het karakter van de bespreking veranderde

daardoor natuurlijk niet.

Niet de orde der Memorie, maar de orde der

19 vragen werd aan het verdere onderzoek ten

grondslag gelegd.

De meeste leden der Commissie stelden vragen

en navragen, maar in discussie trad men niet.

Begon het er soms even op te lijken, zoo werd

men zich toch spoedig van zijn plicht bewust,

dat deze vergadering daarvoor niet diende.

Eerst moest men precies weten, wat Dr G. leerde,

wilde men, zoo er afwijking in gekonstateerd werd,

pogen hem te overtuigen.

Men mocht alzoo niet vooruitloopen.

Toch schijnt dit niet-diskussieeren door Dr G.

en de auditores uit Amsterdam-Zuid verkeerd te

zijn uitgelegd.

Uit de uitspraken, welke later van die zijde ge-

daan werden, valt af te leiden, dat men in de mee-

ning verkeerde als zou Dr G. de ondervragers te-

reden hebben gesteld en hun bezwaren hebben

weggenomen.

Het zwijgen na de verschillende antwoorden,

door Dr G. gegeven, beteekende allerminst, dat

Dr G. het pleit gewonnen had.

Integendeel.

Scheen 's Woensdagmiddags even de hoop te

herleven, dat Dr G. de goede richting insloeg.

's Donderdagmorgens werd die hoop ten eenen-

male vernietigd.

't Werd duidelijker dan ooit, dat Dr G. op het

dubieus stellen van de vier bekende punten niet

wilde terugkomen, maar dat juist met alle kracht

wenschte te handhaven.

Daarenboven kon de dogmatische Commissie er

niet achter komen of nog niet andere zaken of

feiten in Gen. 2 en 3 door Dr G. in het dispu-

tabile werden gezet.

Het antwoord daarop werd ontweken.

Behoeft het vermeld, dat dit alles treurig stemde?

Slechts zij nog aangetekend, dat, afgezien van

het boven besproken incident, waaraan zich nog

een ander vastknoopte, het geheele onderhoud in

broederlijken geest plaats had.

Het dreigende onweersbuitje heeft de vredige

lucht, waardoor de Synode van Assen zich beroemd

maakt, niet gestoord.

De rapporten.

Thans hadden de Commissies haar oordeel over

de geheele zaak-Geelkerken kenbaar te maken en

haar ook van advies te dienen, hoe verder moest

worden gehandeld.

De kerkrechtelijke Commissie had het eenzijdig

moelijk, anderzijds gemakkelijk.

Zij moest zich verdiepen in een legio van details

en dat was voorzeker geen benijdenswaardige taak.

Aan den anderen kant evenwel kon zij wat

Dr G. zelf betrof, zich aan zijn publikaties houden.

Dr G. had geen speciale wensch om door deze

Commissie gehoord te worden en de Commissie

had geen speciale wensch om Dr G. te onder-

vragen.

Zij kon spoediger aan haar rapport beginnen.

In de dogmatisch-exegetische Commissie moest

eerst over de antwoorden, welke Dr G. bij de

ondervraging gegeven had, beraadslaagd worden

en daarna kon pas aan de rapporteurs opdracht

worden gegeven een rapport te koncipiëren.

In dat rapport wordt, gelijk men gezien heeft,

niet alleen Dr Geelkerken's gevoelens zoo objectief

mogelijk weergegeven, maar wordt dat gevoelens

ook bezadigd en waardig bestreden. Het kenmerkt

zich door sterken rechtvaardigheidszin en klemmen-

de argumentatie.

Dit rapport was dan ook mede bestemd om

middel te zijn tot overtuiging van Dr G.

En de eenstemmigheid, waarmee het rapport door

de Synode werd ontvangen en zijn konklusies wer-

den aangenomen, gold als een te sterker aanspraak

op Dr G. om zijn doolweg te verlaten.

Ik mag hieraan wel toevoegen, dat op deze een-

stemmigheid niets valt af te dingen.

Gebeurde het bij een latere gelegenheid, dat een

paar afgevaardigden in geheime zitting „tegen“

stemden, maar na zich gekonformeerd te hebben,

in openbare zitting een „voor“ deden hooren —

waarover later — hier was dat niet het geval.

En in de geheime zitting en in de openbare

heerschte dezelfde eenparigheid.

Eenparig werd het derhalve ook aangenomen,

dat Dr G. de verklaring, aan onze lezers reeds

bekend, had te onderteekenen.

Nieuwe aandrang der Synode.

De bezorgdheid der Synode om Dr G. niet on-

aangenaam te stemmen, was door dat alles niet

verminderd.

Had zij de Conclusies van het dogmatisch rapport

aan de Christelijke Pers verstrekt, opdat deze bij

de liberale en neutrale pers ditmaal niet, gelijk

zoo dikwijls, zou achteraan komen, zij wilde ook

niet, dat Dr G. deze Conclusies het eerst uit de

krant zou lezen.

Helaas is dit toch gebeurd.

Maar de Synode stond hier voor een geval van

„force majeure“.

Zij had besloten de Conclusies telegrafisch aan

Dr G. te doen toekomen.

Men behoeft niet te vragen, wat dit moest kosten.

Doeh de Synode had het er voor over.

Bij de verzending bleek echter, dat de storm

een ware verwoesting van telegraafpalen had aan-

gericht.

Elke mogelijkheid om Amsterdam telegrafisch te

bereiken, was afgesneden.

De snelste manier om het rapport en zijn kon-

klusies in handen te stellen van Dr G., was dat de

„aandrang-deputaten“ het meenamen.

Want de Synode had een driemanschap benoemd

— Prof. Grosheide, Prof. Ridderbos en Dr Thijs

— om met Dr G. te spreken, hem zoo noodig de

Synodale stukken toe te lichten en ei bij hem

ten krachtigste op aan te dringen de verklaring te

onderteekenen, tenzij dan dat zij tegen zijn over-

tuijing mocht ingaan.

De deputatie werd door Dr G. ontvangen, maar

van haar aanbod om op een hem gelegen tijd samen

te spreken, werd geen gebruik gemaakt, ofschoon

zij zich ook de volgende dagen geheel te zijner be-

schikking stelde.

De „aandrang-deputaten“ hadden ook een op-

dracht voor den kerkeraad van Amsterdam-Zuid.

Zij moesten er bij hem op aandringen alle pogin-

gen in het werk te stellen om zijn predikant te

bewegen de verklaring te onderteekenen. Evenwel

vond hun woord bij den kerkeraad geen ingang.

Hun rapport op de Synode kon dan ook niet

anders dan somber luiden.

Met veel zelfverloochening hebben zij zich van

hun taak gekwet.

Des te verdrietiger, dat hun zending haar doel

miste.

Vier dagen.

Er is aanmerking op gemaakt, dat de Synode aan

Dr G. den eisch stelde om binnen vier dagen te

antwoorden, of hij de verklaring wilde onderteek-

enen.

Men heeft dit zelfs vergroot, door er aan toe

te voegen, dat die vier dagen belangrijk werden

gereduceerd, omdat Dr G. 's Zondags had te pree-

ken en zich 's Zaterdag daarvoor had voor te be-

reiden.

Wat dit laatste betreft, mag men het gerust

weten, dat Prof. Ridderbos heeft aangeboden dien

Zondag in de bediening des Woords voor te gaan,

zoodat Dr G. over die vier dagen de volle beschik-

king had kunnen hebben.

Daarenboven heeft men geen recht te spreken

van „slechts“ vier dagen.

Vier dagen is in kerkelijke processen 'nen lange

tijd.

Vaak moesten zij, die door een kerkelijke ver-

gadering waren veroordeeld, „stante pede“, gelijk

de uitdrukking luidt d.i. op staanden voet ant-

woorden.

Soms werd hun een uur bedenktijd gegeven.

En gelijk een der prae-adviseurs opmerkte, kregen

de Remonstranten indertijd van de Dordtsche Sy-

node drie dagen en daarin hadden zij zich te

beraden over al de Dordtsche leerregels, waarbij

de korte verklaring, aan Dr G. voorgelegd, ver-

gelijkenderwijs weinig beteekent.

Bovendien was dit geen zaak, welke nieuw was

voor Dr G.

Zijn proces liep al geruimen tijd.

Met de mogelijkheid, dat hem dit te wachten

stond, had hij bijna twee jaar kunnen rekenen.

Onverwachts viel hem dit niet op het lijf.

Indien de Synode dan ook een korteren termijn

gesteld had, zou daarin niets onbillijks hebben

gelegen.

Assen sloeg echter met de „vier dagen“ een

record in welwillendheid.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Het bevolkingsvraagstuk.

I.